

Старюк Катерина Анатоліївна
аспірантка 4- курсу кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ АКТІВ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

Соціальний діалог є багатоаспектним поняттям і визначається в науковій літературі в різних значеннях. Законодавче визначення поняття соціального діалогу закріплене у ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» [1] як «процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу...». Цілком логічно, що будь-який процес досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень має завершуватися їх документальною фіксацією. Проте у зазначеному Законі про такі акти в узагальненому вигляді не згадується, а спеціальні норми про акти соціального діалогу в Законі відсутні.

У чинному КЗпП України [2] не закріплені спеціальні норми про статус зазначених актів, їх місце у системі актів трудового законодавства. Хоча наявність у системі джерел трудового права саме актів соціального діалогу є однією із особливостей цієї системи. У главі II «Колективний договір» чинного Кодексу взагалі відсутні норми про колективні угоди, незважаючи на те, що у національній юридичній практиці такі угоди укладаються ще з 1992 року. Перша Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України і профспілковими об'єднаннями України відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України «Про оплату праці» була укладена 31 грудня 1992 року.

Таким чином, колективні угоди і колективні договори як акти соціального діалогу є складовою системи актів трудового законодавства України, проте в основному кодифікованому законодавчому акті України вони такими не визнаються. Цю прогалину не усунуто й у зареєстрованих проектах Трудового кодексу України.

На законодавчому рівні статус колективних договорів і угод закріплений у Законі України «Про соціальний діалог в Україні», в якому про зазначені акти йдеться як про мету колективних переговорів (ч. 5 ст.8).

Залежно від рівня колективних переговорів частиною п'ятою ст. 8 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» визначаються такі

види колективних угод: на національному рівні – генеральна угода; на галузевому рівні – галузеві (міжгалузеві) угоди; на територіальному рівні – територіальні угоди; на локальному рівні – колективні договори.

Норми про колективні угоди і колективні договори закріплені в спеціальному Законі України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 року [3]. Однак цей Закон містить низку прогалин (наприклад, щодо визначення поняття колективної угоди і колективного договору) і не повною мірою узгоджується із Законом України «Про соціальний діалог в Україні».

Отже, у чинному законодавстві України закріплені тільки норми про колективних договори і угоди як результати колективних переговорів – однієї із форм соціального діалогу відповідно до ст. 8 Закону України «Про соціальний діалог в Україні».

Про колективні договори і угоди згадується й в інших законах України, зокрема, «Про оплату праці», «Про відпустки», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», в яких закріплені відповідні норми стосовно сфери дії кожного із законів.

Аналіз чинного законодавства України та юридичної практики дає підстави для висновку, що до актів соціального діалогу у сфері праці належить досить широке коло актів, а не тільки колективні угоди і колективні договори.

До актів соціального діалогу слід віднести акти, що розміщені в додатках до Генеральної угоди про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин на 2019-2021 роки від 14 травня 2019 року [4]. Окремими актами соціального діалогу, що містяться в додатках, регламентуються порядок ведення колективних переговорів щодо встановлення розміру мінімальної заробітної плати, здійснення узгоджувальних процедур під час розроблення законодавчих та інших нормативно-правових актів, а також здійснення контролю за виконанням Генеральної угоди.

На практиці між сторонами соціального діалогу укладаються й інші угоди, меморандуми з різних питань регулювання трудових, соціальних та економічних відносин. Проте про ці інші акти не йдеться в Законі України «Про соціальний діалог в Україні».

У зв'язку з цим видається доцільним доповнити зазначений Закон окремою статтею «Акти соціального діалогу» такого змісту: «Акти

соціального діалогу – це договірні акти, що укладаються в письмовій формі сторонами соціального діалогу і є результатами досягнення ними спільних домовленостей з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин».

У другій частині зазначеної статті варто було б закріпити норми про те, що порядок розробки, укладення та виконання колективних угод і колективних договорів визначається законом.

Порядок розробки, схвалення та виконання інших актів соціального діалогу визначається сторонами соціального діалогу.

В умовах воєнного стану акти соціального діалогу не втрачають своєї актуальності. Досить важливо в цих складних умовах зберегти надану чинним законодавством можливість сторонам соціального діалогу досягати спільних домовленостей з урахуванням реалій воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23 грудня 2010 р. №2852-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №28. Ст. 255.
2. Кодекс законів про працю України: Затверджений Законом №322-VIII від 10.12.71. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до №50. Ст. 375.
3. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 №№3356-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
4. Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2019-2021 роки від 14 травня 2019 року. *Урядовий кур'єр* від 13.07.2019. №132.

Науковий керівник: д.ю.н., професор Чанишева Г. І.